

SOUČINNOST MEZI STÍHACÍM LETECTVEM A PROTILETADLOVÝM RAKETOVÝM VOJSKEM

Jedním z principů operačního umění a taktiky vojsk PVOS je princip vedení bojové činnosti společným úsilím druhů vojsk ve vzájemné těsné součinnosti. Tento princip je realizován především součinností mezi protiletadlovým raketovým vojskem a stíhacím letectvem jako hlavními prostředky palebného ničení nepřátelských cílů ve vzduchu. Potřeba jejich nepřetržitě a těsné součinnosti vystupuje do popředí zvláště při odrážení hromadných úderů nepřátelských prostředků vzdušného napadení, kde k úspěšnému splnění úkolu je nezbytné využít plně bojových možností obou prostředků PVO.

Zkušenosti z lokálních válek a cvičení potvrzují stoupající význam centralizovaného hromadného použití prostředků PVO při odrážení útoků vzdušného nepřítele. Proto štáby, které organizují a řídí PVO, věnují značné úsilí řešení problematiky centralizovaného řízení všech prostředků PVO, které jsou v jednom prostoru bojové činnosti při jejich bojovém použití, zejména v protivzdušné operaci. Právě hromadné, současné použití stíhacího letectva a protiletadlového raketového vojska v relativně omezeném prostoru a většinou v malých výškách zdůrazňuje rostoucí význam součinnosti mezi nimi.

Zasazení značného množství různých druhů protiletadlových raketových kompletů do systému PVO podstatně rozšířilo prostor jejich působnosti. V prostoru operační sestavy vojsk frontu na území států prakticky není prostor od malých po stratosférické výšky, který by nebyl definován jako prostor bojové činnosti uskupení protiletadlového raketového vojska.

Bojová činnost stíhacího letectva uskutečňovaná ve většině případů v tomto prostoru je vedena prakticky vždy v součinnosti s protiletadlovými raketovými prostředky. Je tedy zřejmé, že bez promyšleně zorganizované a důsledně uskutečňované vzájemné součinnosti mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým raketovým vojskem v průběhu vedení bojové činnosti nemůžeme úspěšně odrazit hromadný úder nepřátelských prostředků vzdušného napadení.

Správně zorganizovaná součinnost mezi stíhacími leteckými a protiletadlovými raketovými útvary, zabezpečená kádrově, spojovacími prostředky a zbraňovými zařízeními vzdušné situace, za předpokladu, že stanovené zásady jsou v průběhu vedení bojové činnosti dodržovány:

- zvyšuje efektivnost systému PVO,
- umožňuje soustředění úsilí PVO v jednotlivých prostorech, výškách a čase,
- umožňuje rychlý manévr úsilím PVO na ohrožené směry, vytváření převahy ve vzduchu nad jednotlivými skupinami útočících letounů,
- zmenšuje účinnost působení vzdušného nepřítele proti systému PVO,
- zabezpečuje, že nedojde k postřelování vlastních stíhačů pozemními palébnými prostředky PVO.

Na druhé straně nedůsledně organizovaná a nezabezpečená součinnost mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým raketovým vojskem povede ke snížení efektivnosti PVO a i ztrátám vlastního stíhacího letectva.

Organizace součinnosti, ale hlavně její zabezpečení, musí být proto v popředí pozornosti práce štábů PVO při plánování bojové činnosti vojsk PVOS, vojskové PVO i frontového letectva, a to až do stupně útvaru a jednotky.

Součinnost stíhacího letectva a protiletadlového raketového vojska znamená sladění bojové činnosti jejich svazků, útvarů a jednotek podle vzdušných cílů, doby, výšek, čar, sektorů a způsobů bojové činnosti a vzájemné pomoci v zájmu nejspolehlivějšího splnění bojových úkolů.

Cílem součinnosti je:

- dosažení nepřetržitého palébného působení na nalétávajícího vzdušného nepřítele a jeho bezpodmínečné zničení na vzdálených přístupech k bráněným místům a objektům,
- maximální využití bojových možností stíhacího letectva a protiletadlových raketových prostředků pro splnění bojového úkolu,
- poskytnutí vzájemné pomoci svazků a útvarů protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva,
- zajištění bezpečnosti vlastních stíhačů při vedení bojové činnosti.

Součinnost stíhacího letectva a protiletadlového raketového vojska uskutečňujeme v prostoru součinnosti.

Prostor součinnosti je vymezen uzavřenou hranicí stanovení úkolu protiletadlovému uskupení, svazkům a útvarům. Rozděluje jej na pásma a sektory součinnosti. **Sektory součinnosti** určujeme od středu bojové sestavy protiletadlového raketového svazku nebo útvaru o šířce nejméně 60 stupňů. Prostor součinnosti vztahujeme vždy ke konkrétní bojové sestavě protiletadlového raketového vojska. V tomto prostoru mohou při odražení úderu vzdušného nepřítele stíhači a protiletadlové raketové prostředky působit rozdělením úsilí (kdy každý prostředek působí na jiný cíl), soustředěním úsilí na jeden cíl, a to buď postupným nebo současným společným působením obou prostředků na stejný cíl.

Rozdělení úsilí mezi stíhací letouny a protiletadlové raketové prostředky při působení proti vzdušným cílům v prostoru součinnosti je z hlediska řízení protiletadlové raketové palby a navádění stíhacích letounů nejjednodušší způsob součinnosti. Úsilí může být rozděleno podle: cílů, času, výšek a prostoru, který může být vymezen sektorem, pásmem nebo čarou.

Rozdělení úsilí **podle cílů** v prostoru protiletadlové raketové nebo dělostřelecké palby můžeme použít, jestliže cíle určené k ničení jednotlivými prostředky jsou na obrazovkách a elektronických planšetech velitelských a naváděcích stanovišť samostatně pozorovatelné. Před přijetím rozhodnutí hodnotíme složení vzdušných cílů a bojové možnosti protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva na daném směru k zajištění taktické převahy ve vzduchu a zabezpečení cíle. Rozdělení úsilí podle cílů uskutečňuje velitel divize PVOS nebo velitel letectva a PVO frontu. Při decentralizaci velení můžeme tento způsob součinnosti použít jen tehdy, když jsou organizována společná místa velení stíhacích leteckých a protiletadlových raketových útvarů nebo je zabezpečené spojení mezi součinnostními útvary, které působí v daném prostoru. Jinak v plném rozsahu platí zásada, že velitel protiletadlového raketového svazku (útvary) je povinen zničit všechny nepřátelské prostředky vzdušného napadení, které vletí do jeho prostoru účinné působnosti.

Rozdělením úsilí při ničení vzdušných cílů mezi stíhací letectvo a protiletadlové raketové prostředky **podle času, výšek, sektorů pásem a čar** můžeme použít při centralizovaném i decentralizovaném způsobu řízení bojové činnosti. Konkrétní rozdělení času, výšek a stanovení sektorů, čar a pásem uvádíme v plánu součinnosti, a to předem platné pro určitou variantu nebo období vedení bojové činnosti, platné na zvláštní rozkaz (signál) a platné při vzniku konkrétní situace.

Protože všechny varianty, které mohou vzniknout v průběhu odrazení hromadných nebo skupinových úderů vzdušného nepřítele, nemůžeme předem v plánech součinnosti postihnout, stanovíme v nich pravomoc určovat způsob součinnosti a rozdělit úsilí stíhacího letectva a protiletadlového raketového vojska podle cílů, času, výšek a prostorů i v průběhu vedení bojové činnosti. Tuto pravomoc stanovíme podle stupně decentralizace velení až do stupně:

- společného VS protiletadlového raketového svazku (útvary) a stíhacího leteckého útvaru,
- společného VS letectva a PVO vševojskového svazu, má-li přímé spojení na VS stíhacího leteckého svazku (útvary),
- VS protiletadlového raketového svazku (útvary) společně s naváděcím stanovištěm stíhacího letectva.

Stíhacím leteckým útvarům plán součinnosti vymezuje prostory bojové činnosti uvnitř pole navedení naváděcího stanoviště společného s VS protiletadlového raketového svazku (útvary), které nezasahují do prostoru součinnosti nebo palby sousedního protiletadlového raketového uskupení. Celý prostor součinnosti je tak rozdělen na jednotlivá pásma, ve kterých při decentralizaci velení působí jeden stíhací letecký útvar v součinnosti s jedním protiletadlovým raketovým uskupením. V závislosti na zdrojích informací o vzdušné situaci a zabezpečení spojení určíme jednoho velitele útvaru k řízení součinnosti při vedení bojové činnosti v tomto pásmu.

Rozdělení úsilí podle času a čar používáme při ničení vzdušného nepřítele v malých výškách, v radiotechnickém rušení a při omezených bojových možnostech jak útvarů stíhacího letectva, tak i protiletadlových raket. Při rozdělení úsilí podle času současně určujeme rozsah výšek, ve kterém platí časové údaje.

Rozdělení úsilí podle sektorů (pásem) a výšek používáme, když uskupení PLRV nemůže v daném sektoru (pásmu) nebo výšce ničit vzdušné cíle (pro nebojeschopnost, nedostatek raket), nebo když složitost vzdušné situace, nedo-

statek informací a času neumožňují sladit současné nebo společné působení stíhacích a protiletadlových raketových útvarů na vzdušné cíle.

Při rozdělení výšek pro samostatné působení stíhacího letectva a protiletadlových raketových prostředků současně stanovíme, v jakém prostoru (sektoru, po jakou čáru) má platnost. Určíme pravidla činnosti proti cílům, které letí na rozhraní výšek působnosti a manévrují z jednoho výškového pásma do druhého. Obdobná pravidla stanovíme i pro případy letu cílů na rozhraní určených sektorů a pásem.

Při rozdělení úsilí mezi stíhací letectvo a protiletadlové raketové prostředky podle výšek je nutné, aby výška cíle, zvláště v blízkosti rozhraní, byla stejná pro oba prostředky. Je-li bojová sestava prostředků PVO rozmístěna v členitém nebo horském terénu, mohou být letiště stíhacího letectva, postavení radiotechnických jednotek a protiletadlových raketových kompletů v navzájem rozdílné nadmořské výšce o několik set metrů až kilometr. Jednotlivé prostředky PVO budou tedy vzhledem ke svému postavení (letišti) zjišťovat rozdílnou výšku daného cíle. V plánu součinnosti proto stanovíme způsob určení jednotné výšky pro všechny prostředky PVO v prostoru operačně strategického svazu nebo svazku PVOS.

Dosud platí pravidlo, že vlet stíhacího letectva do prostoru palby protiletadlového raketového svazku (útvary) je povolen rozhodnutím velitele svazku PVOS pouze v tom případě, když jejich palebné možnosti nezabezpečují zničení všech nalétávajících prostředků vzdušného napadení nepřítelů a když ztratily bojeschopnost na daném směru. Tato zásada v současné době rozvoje protiletadlových raketových prostředků vyžaduje přehodnocení, neboť veškerá bojová činnost stíhačů v pásmu operačně strategického svazu na většině území státu bude probíhat v prostoru palby PLRV.

Soustředění úsilí spočívá v postupném nebo současném ničení stejných skupinových cílů protiletadlovými raketovými prostředky a stíhacím letectvem. Používáme jej tehdy, když bojové možnosti protiletadlového raketového svazku (útvary) nebo skupiny stíhačů, které působí proti cíli, nejsou dostačující ke zničení všech letounů daného skupinového cíle, a to za podmínek, že:

- na obrazovkách naváděcích radiolokátorů raket a naváděcích stanovišť rozlišíme stíhače a cíl odděleně,

- není ohrožena bezpečnost stíhacích letounů,

- je organizováno centralizované řízení bojové činnosti obou součinnostních útvarů ze stupně svazek PVOS, společného VS letectva a PVO operačně strategického svazu, svazu nebo společného VS stíhacího leteckého útvaru a protiletadlového raketového svazku (útvary),

- pracují rozpoznávací zařízení na palubě stíhačů i v protiletadlových raketových kompletech se zobrazením na indikátorech navedení protiletadlových raket.

Při současném působení proti skupinovému cíli ničí stíhači ze zadní polosféry boční a zadní letouny v cíli a protiletadlové raketové komplety přední a střední cíle ve skupině. Po splnění úkolu se stíhači odpoutávají ostrou zatáčkou od kursu cíle do zadní polosféry. Působí-li stíhači proti cíli z přední polosféry, ničí boční a horní letouny ve skupině, nejvzdálenější od protiletadlového raketového útvaru (jednotky) a protiletadlové raketové komplety nejbližší čelní, střední a boční letouny ve skupině. Stíhači se odpoutávají od cíle zatáčkou od protiletadlového raketového kompletu nahoru, proti nebo kolmo na kurs letu cíle.

V obou případech zabezpečujeme minimální dálku sblížení stíhače s cílem, které odpovídá těmto požadavkům:

- umožňuje na indikátorech navedení rozpoznat značky cíle a stíhače odděleně,

- zabezpečuje, že nenastane překmitnutí automatických sledovacích systémů naváděcích radiolokátorů z cíle na stíhače,

- zabezpečuje, že protiletadlové rakety s poloaktivním navedením a samonaváděcí nemohou sklouznout z cíle na vlastního stíhače.

Když je cíl složen z proudu letounů v intervalech, které zabezpečují postupné odstřelování všech letounů protiletadlovým raketovým svazkem (útvarem), určujeme stíhačům ke zničení ty letouny, na které nemůžeme přenést protiletadlové raketové palby.

Pravidla společného působení s minimálními dálkami sblížení uvádíme v plánu součinnosti a seznamujeme s nimi všechny piloty, obsluhy protiletadlových raketových kompletů, letovody a směny velitelských stanovišť.

Organizace a zásady součinnosti mezi stíhacím letectvem a protiletadlovými raketovými prostředky PVOS, operačně strategického svazu a spojeneckých svazů a svazků, které jsou v jednom prostoru bojové činnosti a také se sousedními spojeneckými prostředky PVO, musí být jednotné pro všechny zúčastněné partnery. Dokumentem, který zabezpečuje tyto zásady, je jeden plán součinnosti podepsaný veliteli PVOS operačně strategického svazu a spojeneckých svazů.

Úkoly součinnosti obsahují i plány přechodu do vyšších stupňů bojové pohotovosti.

Součinnost plánujeme a organizujeme pro jednotlivé podmínky a varianty, ve kterých bude uskutečňována. Zásadou je, aby organizace a pravidla součinnosti v jednotlivých variantách byly co nejméně rozdílné, aby je účastníci součinnosti znali nazpaměť a snadno zvládli jejich použití v průběhu řízení a vedení bojové činnosti.

Ve všech případech uvažujeme pro součinnost s nejhorsími podmínkami, mezi které patří: silné rušení radiolokátorů a spojovacích kanálů včetně spojení se stíhači ve vzduchu, nesnadné vizuální rozpoznání letounů, klamná a dezinformující činnost nepřítel. Tou může být vstup do sítě velení a navedení a předávání v nich klamných rozkazů, hlášení a součinnostních signálů.

V plánu součinnosti určujeme její zásady pro jednotlivá období vedení operace (boje) i pro typické situace, které mohou vzniknout:

- vyřazením protiletadlových raketových útvarů (jednotek) z činnosti,

- ztrátou spojení, vyřazením jednoho nebo více stupňů velení,

- vyloučením působení stíhačů v určitém prostoru z důvodu radioaktivního zamoření, povětrnostních podmínek, narušení systému navedení apod.

Určujeme, kdo v případě decentralizace velení v průběhu odrážení hromadného úderu bude rozhodovat o způsobu součinnosti.

Nejdůležitější pro uskutečňování součinnosti mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým raketovým vojskem v průběhu boje je její pevné nepřetržité řízení a spolehlivé zabezpečení. Toho dosahujeme:

- vytvářením společných velitelských stanovišť (záložních velitelských stanovišť) stíhacích leteckých a protiletadlových raketových útvarů (svazků); (pracoviště uspořádáme tak, aby oba velitelé mohli sledovat situaci na jednom zobrazovacím zařízení v jedné kabině nebo místnosti vedle sebe),

- umísťováním naváděcích stanovišť na velitelská stanoviště protiletadlových raketových útvarů (svazků) v místnosti nebo v kabině bojového velení nebo s nimi propojené,
- jednotným systémem navedení stíhacího letectva v prostoru součinnosti,
- jednou informací o vzdušné situaci, sledovanou všemi součinnostními stranami,
- vysláním připravených (součinnostních) orgánů s dostatečnou pravomocí na velitelská stanoviště součinnostních útvarů (svazků),
- spolehlivým součinnostním spojením mezi jednotlivými orgány,
- vytvářením společných velitelských stanovišť letectva a PVO na stupni operačně strategický svaz a vševojskový svaz,
- umístěním skupin bojového velení letectva společně s náčelníky PVO mostěleckých a tankových svazků a jejich připraveností k uskutečňování součinnosti,
- spolehlivě pracujícím rozpoznávacím zařízením na letounech i pozemních prostředcích PVO,
- rychlým pronikáním součinnostních signálů ke každé obsluze protiletadlového raketového kompletu a střelci „Strela-2“,
- znalostí způsobů a pravidel součinnosti v konkrétním období bojové činnosti všemi vykonavateli nepaměť,
- stanovením způsobu součinnosti při každém rozhodnutí pro zničení cíle na všech stupních velení.

Řízení součinnosti podstatně ztěžuje a mnohdy znemožňuje zpoždování údajů o vzdušné situaci, při jejich ručním zpracování a zobrazování na planšetech i pro snadné zarušení rádiových sítí uvědomování. Řešením je využívání automatizovaných systémů velení na taktickém stupni a jejich vzájemné propojení mezi součinnostními stíhacími leteckými a protiletadlovými útvary (svazky).

V současném období, kdy pravděpodobný nepřítel zavádí nové prostředky vzdušného průzkumu a napadení a kdy dochází ke kvalitativním změnám vlastního systému PVO, vyvstávají před štáby nové otázky, jejichž řešení je nezbytné pro efektivní uskutečňování součinnosti mezi stíhacím letectvem a protiletadlovými raketovými prostředky v nových podmínkách vedení boje. Jsou to především:

- způsoby a zabezpečení součinnosti při odrážení úderů řízených střel s plochou dráhou letu,
- organizace a způsoby součinnosti stíhacího letectva s protiletadlovými raketovými komplety blízkého dosahu,
- způsoby součinnosti při společném ničení skupinových cílů při působení stíhačů z přední polohy,
- organizace součinnosti při vzájemném prolínání prostorů součinnosti sousedních svazků PVO,
- způsoby předávání součinnostních signálů pilotům stíhacího letounu při automatizovaném způsobu navedení a při zarušení této sítě,
- způsoby součinnosti v automatizovaném systému velení,
- organizace součinnosti stíhacích letounů, které působí na plný dolet s přistáním na letišti sousedních spojeneckých svazků PVO s jejich protiletadlovými raketovými svazky a útvary,
- zabezpečení součinnosti v prostoru bojové činnosti prostředků PVO a letectva spojeneckého složení,

- vyloučení negativního vlivu radiotechnického a rádiového rušení na uskutečňování součinnosti,
- zajištění bezpečnosti vlastního letectva při poruše nebo zarušení rozpoznávacího zařízení.



Důležitost součinnosti mezi protiletadlovými raketovými prostředky a stíhacím letectvem vyžaduje využít i prostředků propagandy a agitace k přesvědčení všech účastníků součinnosti o nezbytnosti ji kvalifikovaně řešit, kvalitně zabezpečit a důsledně uskutečňovat. Zásadní význam má teoretická připravenost štábů, směn velitelských a naváděcích stanovišť, pilotů a obsluh protiletadlových raketových kompletů k uskutečňování součinnosti a vzájemná sladění součinnostních svazků a útvarů. Součinnostní orgány musí znát bojové možnosti a způsoby bojového použití součinnostních prostředků PVO. Ke vzájemné sladění organizujeme nácviky taktické součinnosti, uskutečňujeme společná taktická cvičení a nácviky součinnostních útvarů a využíváme nácviků s imitovanou vzdušnou situací. Zásadou musí být, že ve všech taktických cvičeních a nácvicích je součinnost procvičována.

Součinnost stíhacího letectva a protiletadlových raketových prostředků je organickou součástí vedení bojové činnosti obou druhů vojsk a vyžaduje stále zdokonalování a systematické hledání nových způsobů zvyšování její efektivity při zničení vzdušného nepřítele.